

"Şu kâinatta, şu görünen tasarrufat ve ef'âl ile hükmeden Sâni'-i Kadîr'in kudretine nisbeten, en büyük küll en küçük cüz' kadar kolay gelir. Efratça kesretli bir küllînin icadı, bir tek cüz'înin icadı kadar sühuletlidir." cümlesini izah eder misiniz?

Cüz, "kısım, parça", **küll ise**, "tüm, bütün" demektir. İnsan bedeni bir küll, bir bütündür. Her bir organ ise o bedenin bir cüzü, bir parçasıdır.

Yer küresinin tümünü bir küll olarak değerlendirdiğimizde, dağlar, ovalar, denizler o küllün cüzleri olurlar.

Güneş sistemimiz bir küll, her bir gezegen ise o küll'den bir cüzdür. Ve nihayet, insan-ı ekber denilen kâinat da bir küll; onu teşkil eden her sistem, her yıldız, her gezegen, her atom, her molekül o büyük insanın organları, hücreleri gibidir.

Nur Külliyyatı'nda, "**bir küll ne şeye muhtaçsa cüzü de o şeye muhtaçtır**" buyrulur. Bir elin vazife görmesi için bütün bir bedenin ahenk içinde çalışması gerekiyor. Bedenin çalışması da kâinattaki bütün sistemlerin nizamına bağlı.

Demek ki, bir parmak neye muhtaçsa bütün bir beden de o şeye muhtaç. Ve kâinatta kim tasarruf ediyorsa, parmağımızın hareketini yaratan da ancak Odur.

Ağacın tümü için olduğu gibi, bir tek yaprak için de baharın gelmesi, dünyanın dönmesi, yağmurun yağması, güneşin doğması gerekiyor. Bütün kâinata kim mâlik ise, ağacın da, yaprağın da sahibi Odur. Yoksa, yaprağı ağaç yapıyor değil.

Cüzî ve küllî kelimelerine gelince, sözlük manalarıyla, **küllî**, 'bütüne ait, külle mensup'; **cüzî ise** 'parçaya ait, parçaya mensup' demek oluyor. Bunların kavram olarak manaları oldukça farklıdır.

Seyyid Şerif Cürcânî'nin **Tarifat** adlı eserinde, "**küllî**", 'tasavvuru ortaklık vukuunu men etmeyen şey', "**cüzî**" ise 'tasavvuru ortaklık vukuunu men eden şey' olarak tarif edilmiş ve küllî için "**insan**", cüzî için ise "**Zeyd**" misâl verilmiştir.

Zeyd ismi ülkemizde kullanılmadığı için onun yerine **Hasan** diyerek bu tarifleri şöyle açıklayabiliriz:

İnsan denildiği zaman bütün bir insanlık âlemi hatıra gelir. Bu topluluktan birisine insan denilmesi diğerine de denilmesine mâni değil. Yani bu küllî mânâ, ortaklığı

men etmez. Ama cüzî, ortaklığı men eder; ismi Hasan olan birisine Osman diyemezsiniz. Hasan da Osman da ortaklığı kabul etmeyen müstakil isimlerdir.

Üstadımızın yukarıdaki soruda geçen cümlesi dikkatle incelendiğinde küllînin ıstılah mânâsı çok daha iyi anlaşılır:

“Şu kâinatta, şu görünen tasarrufat ve ef’âl ile hükmeden Sâni’-i Kadîr’in kudretine nisbeten, en büyük küll en küçük cüz’ kadar kolay gelir. Efratça kesretli bir küllînin icadı, bir tek cüz’ünün icadı kadar sühuletlidir. Ve en âdi bir cüz’îde, en yüksek bir kıymet-i san’at gösterilebilir.”(1)

En büyük küll olarak bütün bir kâinatı, en küçük cüz olarak ise bir atomu alabiliriz. İkisinin yaratılışı arasında İlâhî kudret için bir kolaylık, yahut zorluk söz konusu değildir.

“Efratça kesretli bir küllî,” ifadesi üzerinde önemle durmak gerekiyor. Demek ki, küllînin fertleri var. Küllün ise fertleri değil parçaları, kısımları vardır.

İnsan dediğimiz zaman bütün insanları içine alan küllî bir mânâ hatıra gelir. Her bir insan bu küllînin bir ferdidir. Bu ifadeye göre bütün insanların yaratılmasıyla bir insanın yaratılması arasında fark olmadığı anlaşılır. Nitekim Kur’an-ı Kerim şöyle haber verir:

“Sizin yaratılmanız ve diriltilmeniz, tek bir kişinin yaratılması ve diriltilmesi gibidir.” (Lokman, 31/28)

Aynı mânâyı diğer küllî ve cüzîlere de tatbik edebiliriz. Bütün çiçeklerle bir çiçeğin, bütün yıldızlarla bir yıldızın, bütün atomlarla bir atomun yaratılışı arasında fark yoktur.

Küllî, “bir cins, bir topluluk, bir şahs-ı manevî”; **cüzî ise** o küllînin bir ferdidir.

Küllî ile cüzî aynı isimle anılırlar, ama küll ile cüze aynı isim verilmez. İnsan küllî bir mânâ, bir tek insana da insan diyoruz. Ama tek bir insanı bir küll olarak düşündüğümüzde onun, meselâ, koluna insan diyemiyoruz; bir ağacın yaprağına yahut dalına ağaç diyemediğimiz gibi.

(1) bk. [Mektubat, Yirminci Mektup, İkinci Makam.](#)